

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

2009, το διεθνές έτος
της Αστρονομίας

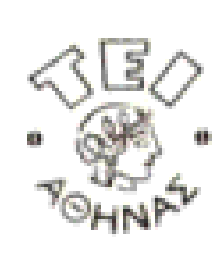
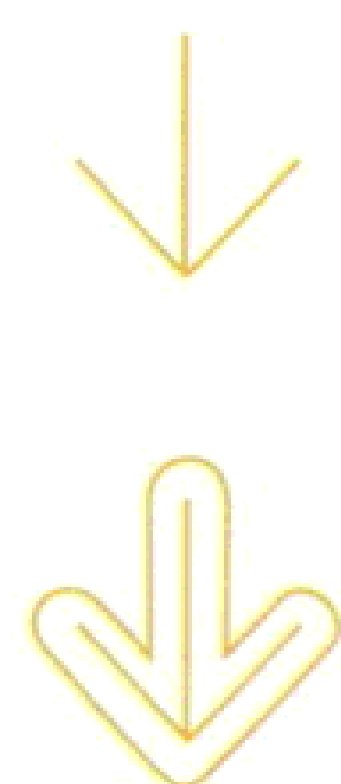
Ο εφιάλτης
της κλιματικής αλλαγής

Μυοσκελετικές παθήσεις
των εργαζόμενων

ΤΕΥΧΟΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ
2009

17

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ιδιοκτησία	ΤΕΙ Αθήνας
Εκδότης	Δημήτριος Νίνος Πρόεδρος ΤΕΙ Αθήνας
Διευθυντής	Αντώνιος Καρμάς
Συντακτική Επιτροπή	Δημήτριος Νίνος Μιχαήλ Μπρατάκος Ιωάννης Χάλαρης Απόστολος Παπαποστόλου Γεώργιος Γιαννακόπουλος
Επιμέλεια έκδοσης	Ιφιγένεια Αναστασάκου Ελένη Βαβουράκη Δώρα Φραγκούλη Δανάη Κονδύλη
Καλλιτεχνική Επιμέλεια έκδοσης	Έφη Παναγιωτίδη, efipanpan@yahoo.gr

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ

Πρόεδρος	Δημήτριος Νίνος
Αντιπρόεδρος	Αντώνιος Καρμάς
Αντιπρόεδρος	Μιχαήλ Μπρατάκος
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Χάλαρης
Διευθύντρια ΣΕΥΠ	Ευαγγελία Πρωτόπαπα
Διευθυντής ΣΤΕΦ	Δημήτριος Βάττης
Διευθυντής ΣΓΤΚΣ	Νικήτας Χιωτίνης
Διευθυντής ΣΔΟ	Γεώργιος Πολυχρονόπουλος
Διευθυντής ΣΤΕΤΡΟΔ	Ιωάννης Τσάκνης
Γενική Γραμματέας	Κωνσταντίνα Μασούρα
Γραμματέας Συμβουλίου	Αφροδίτη Λάσκαρη

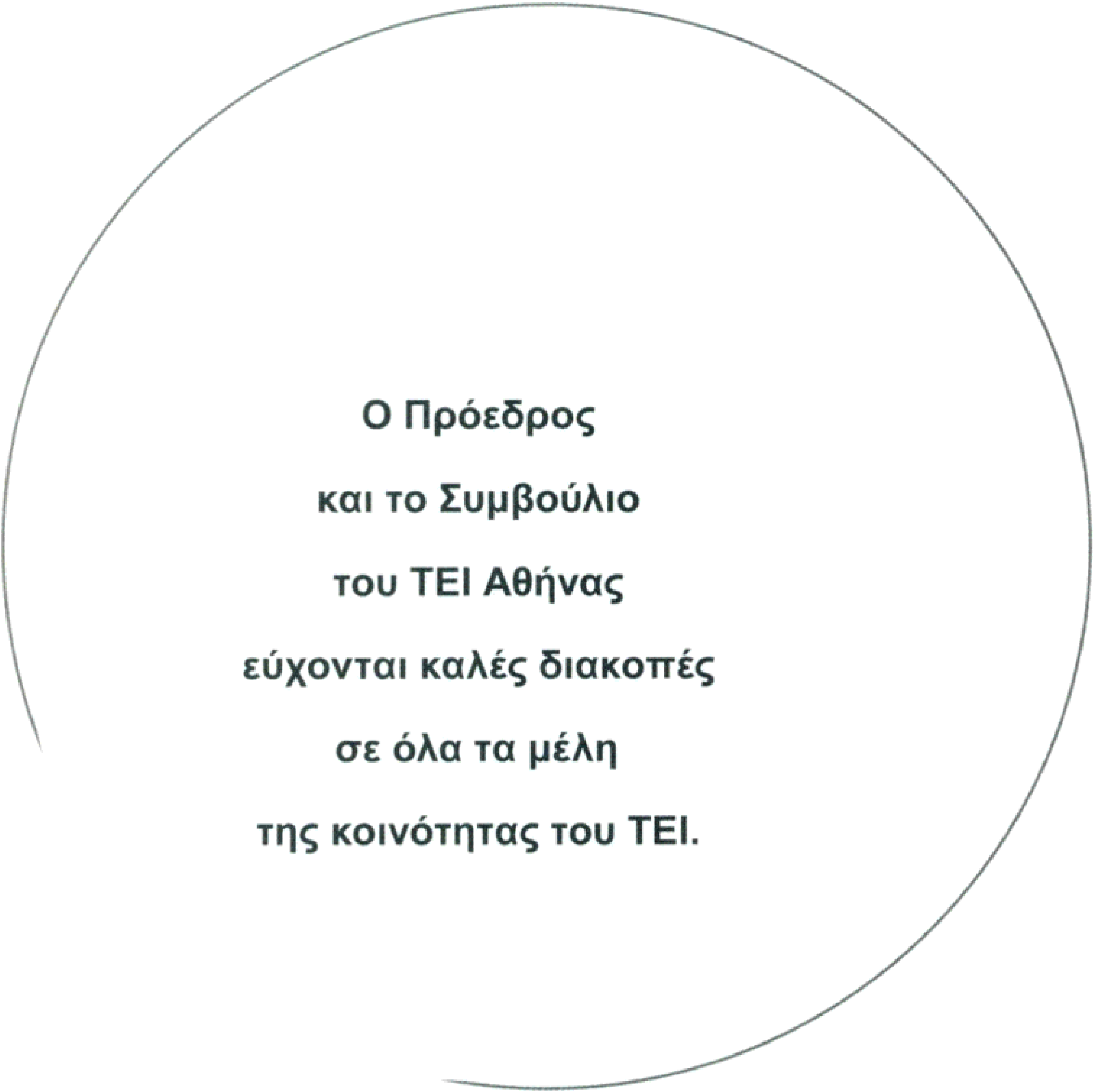
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ

Πρόεδρος ΕΕ&Ε	Μιχαήλ Μπρατάκος
Αντιπρόεδρος ΤΕΙ-Α	Αντιπρόεδρος
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Τσάκνης
Μέλη ΕΕ&Ε	Ευαγγελία Πρωτόπαπα Γεώργιος Παναγιάρης Δήμος Τριάντης Γεώργιος Γιαννακόπουλος Πέτρος Πουλμέντης
Γραμματέας ΕΕ&Ε	Ιφιγένεια Αναστασάκου

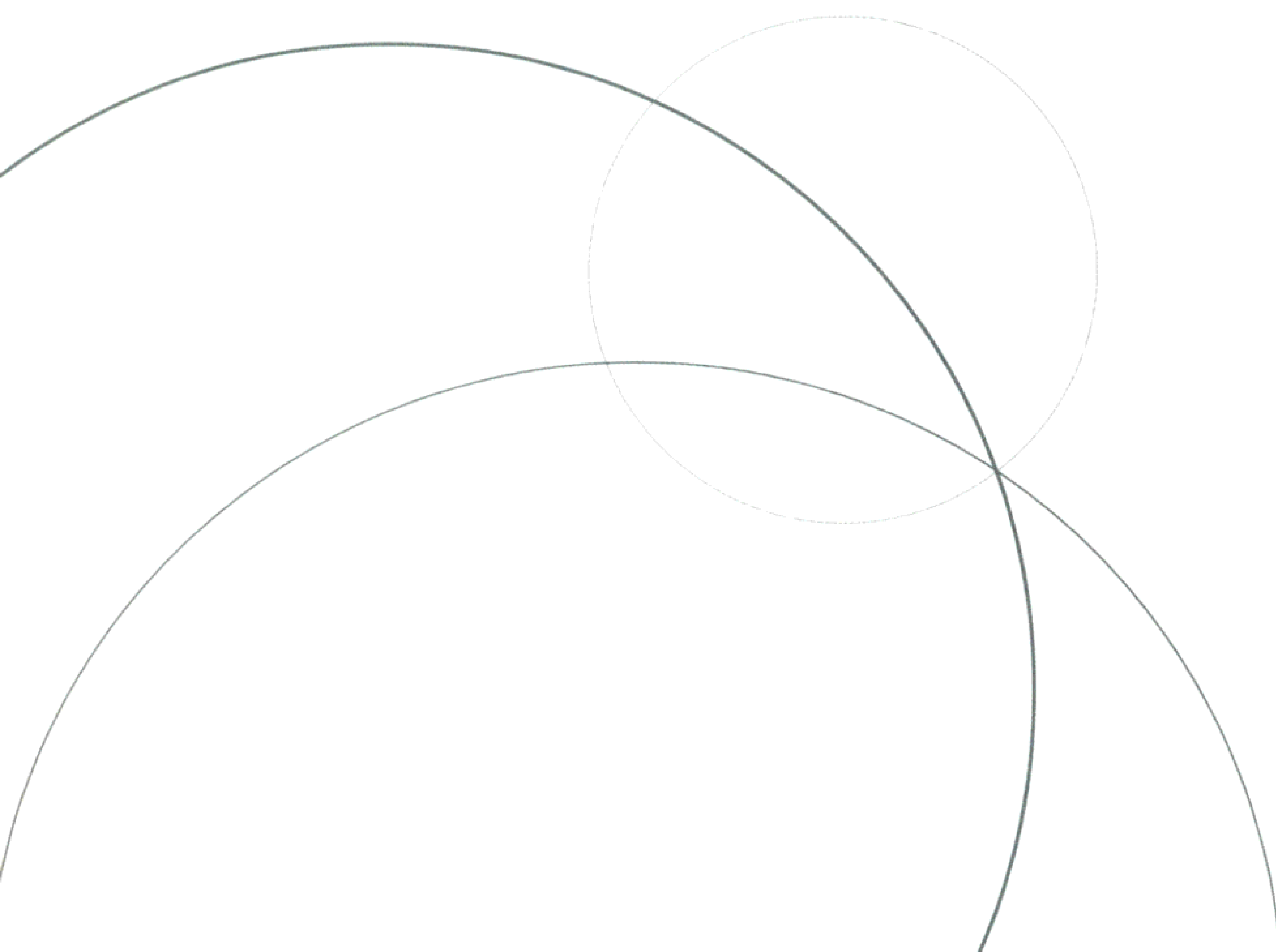
ΤΕΙ Αθήνας
Αγ. Σπυρίδωνος, 122 10 Αιγάλεω
Τηλ.: 210 538 5100
<http://www.teiath.gr> / e-mail: eee@teiath.gr

1	ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	4
2	ΘΕΣΜΙΚΑ	8 3^η Σύνοδος Προέδρων - Αντιπροέδρων ΤΕΙ - Επιστολή Προέδρου στον Υπουργό Παιδείας - Επιστολή Προέδρου στον Υπουργό Παιδείας - Σύσκεψη των Προέδρων των ΕΕ&Ε
3	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	13 - Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα με τίτλο “Αντιμετώπιση του πόνου” - Παρουσίαση του τμήματος Ναυπηγικής του ΤΕΙ Αθήνας
4	ΑΡΘΡΑ - ΑΠΟΨΕΙΣ	22 Α. Αραβαντινός: 2009, το διεθνές έτος της αστρονομίας Σ. Γ. Φραγκόπουλος: Ο φιλόσοφος Karl Popper (1902-1994) Ι. Δ. Μπουρής: Από την κοινωνία των πολιτών και της συναίνεσης στην κοινωνία των πελατών και της διαπλοκής Α. Καμμάς: Ο Θωμάς Μουρ και η “ουτοπία” του Ν. Μ. Χιωτίνης: Για το Πανεπιστημιακό Άσυλο Μ. Μπρατάκος: Ο εφιάλτης της κλιματικής αλλαγής Μ. Βενετίκου, Σ. Σκυλοδήμου, Φ. Κοσμά: Η υπογονιμότητα και οι κυριότερες αιτίες της
5	ΑΦΙΕΡΩΜΑ	66 Παγκόσμια ημέρα των αθώων - παιδιών θυμάτων της επιθετικότητας
6	ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ	69 Μ. Στάμου: Μυοσκελετικές παθήσεις των εργαζόμενων
7	ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΕΙ	76 - Νέα της Διοίκησης - Νέα από τα Τμήματα - Νέα της Επιτροπής Εκπαίδευσης και Ερευνών
8	ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΝΕΑ	103
9	ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ	111
10	ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	115

Τα άρθρα που δημοσιεύονται εκφράζουν
προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων

**Ο Πρόεδρος
και το Συμβούλιο
του ΤΕΙ Αθήνας
εύχονται καλές διακοπές
σε όλα τα μέλη
της κοινότητας του ΤΕΙ.**

4

ΑΡΘΡΑ
ΑΠΟΨΕΙΣ▪ **Α. Αραβαντινός**

2009, το διεθνές έτος της αστρονομίας

▪ **Σ. Γ. Φραγκόπουλος**

Ο φιλόσοφος Karl Popper (1902-1994)

▪ **Ι. Δ. Μπουρής**

Από την κοινωνία των πολιτών και της συναίνεσης
στην κοινωνία των πελατών και της διαπλοκής

▪ **Α. Καμμάς**

Ο Θωμάς Μουρ και η “ουτοπία” του

▪ **Ν. Μ. Χιωτίνης**

Για το Πανεπιστημιακό Άσυλο

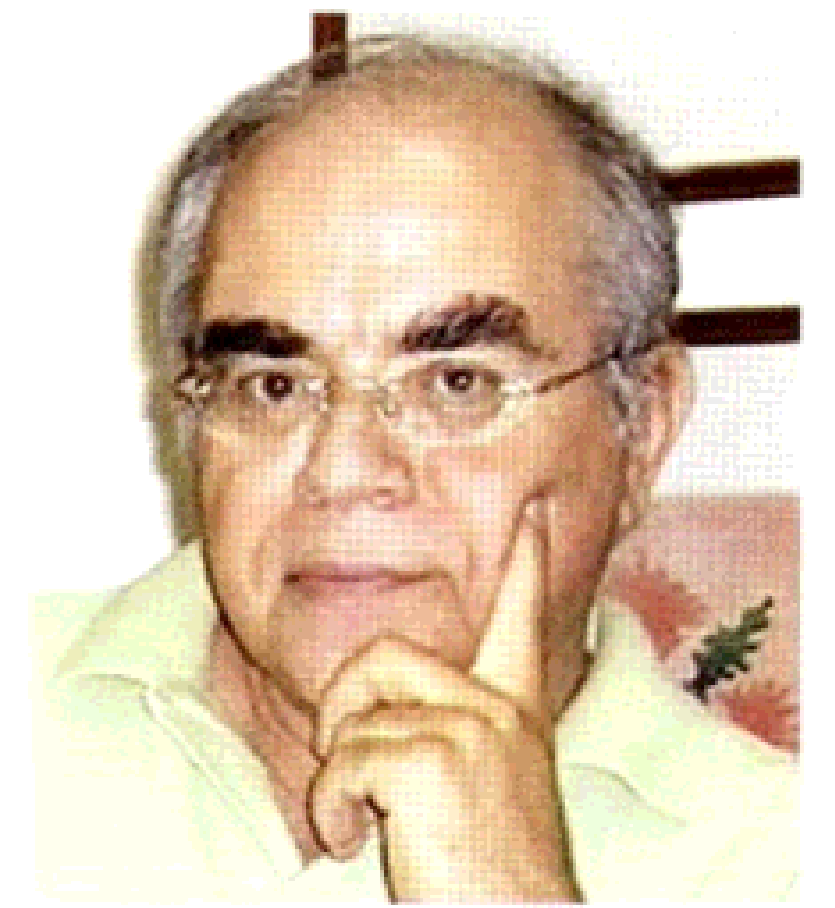
▪ **Μ. Μπρατάκος**

Ο εφιάλτης της κλιματικής αλλαγής

▪ **Μ. Βενετίκου, Σ. Σκυλοδήμου, Φ. Κοσμά**

Η υπογονιμότητα και οι κυριότερες αιτίες της

Ο φιλόσοφος Karl Popper (1902-1994)

του Σ. Γ. Φραγκόπουλου*

Ο Αυστριακός φιλόσοφος **Karl Raimund Popper** ήταν γιος ενός φιλελεύθερου δικηγόρου, εβραϊκού θρησκειώματος, που είχε ευρεία μόρφωση και κοινωνική δραστηριότητα. Στην οικογένειά του υπήρχε μουσική παράδοση και ο ίδιος καλλιεργούσε επίσης τη μουσική, μέχρι που κάποτε σκεφτόταν να γίνει μουσικός. Ενάντια στην απαισιοδοξία που ακολούθησε την κατάρρευση της αυτρο-ουγγρικής αυτοκρατορίας με τη λήξη του Α' παγκόσμιου πολέμου και για να διαφοροποιηθεί από τους αλαζονικούς διανοούμενους της εποχής, αποφάσισε ο Πόπερ να γίνει εργάτης και να μάθει χειρονακτικό επάγγελμα. Έτσι, παράλληλα με τις σπουδές του εκπαιδευτικού θετικών επιστημών, έγινε και μαραγκός. Στη συνέχεια δίδαξε Μαθηματικά και Φυσική σε Γυμνάσια της Βιέννης.

Ο Πόπερ έγραψε αργότερα ότι **χάραξαν τη ζωή του τρεις εμπειρίες, οι οποίες τον οδήγησαν στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει στον κόσμο των ιδεών κάποια οριστική και αμετάβλητη αλήθεια και ότι ο δογματισμός πρέπει να απορρίπτεται.**

Οι εμπειρίες αυτές ήταν:

Ο άσκοπος θάνατος 20 νεαρών εργατών και ο βαρύς τραυματισμός άλλων 70 το έτος 1919, κατά τις οδομαχίες στη Βιέννη για την απελευθέρωση εργατών που είχαν συλληφθεί σε διαδηλώσεις

και ήταν κρατούμενοι σε ένα αστυνομικό τμήμα, **η “Θεωρία της Σχετικότητας”** του Άλμπερτ Αϊνστάιν (Einstein) και **η συνάντησή** του με τον γιατρό-ψυχοθεραπευτή Άλφρεντ Άντλερ (Adler).

Οι φιλοσοφικές και επιστημονικές ανησυχίες του Πόπερ και οι πνευματικές του ικανότητες δεν του επέτρεψαν να επαναπαυτεί στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού και τον οδήγησαν σε συμπληρωματικές σπουδές και μελέτες, με αποτέλεσμα να αναδειχθεί σ' έναν από τους σημαντικότερους θεωρητικούς της γνωσιολογίας και της κοινωνιολογίας του 20^{ου} αιώνα. Το έργο του καλύπτει τη φιλοσοφία των επιστημών, τη λογική, τη φιλοσοφία των μαθηματικών, της φυσικής και της βιολογίας, τη φιλοσοφία του νου, την πολιτική και την κοινωνική φιλοσοφία, τη φιλοσοφία της τέχνης, την ηθική φιλοσοφία και τη φιλοσοφία του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Στα χρόνια 1935-1936 ο Πόπερ πραγματοποίησε **ταξίδια**. Στην **Αγγλία** συναντήθηκε με τους Schroedinger, Russell, Hayek και Gombrich, με τους οποίους είχε σημαντικές συζητήσεις για τη σύγχρονη φυσική της εποχής. Επισκέφτηκε, επίσης, την **Κοπεγχάγη**, όπου γνώρισε τον Niels Bohr και εντυπωσιάστηκε από το επίπεδο ανάπτυξης της κβαντικής φυσικής στον κύκλο του, αν και ο ίδιος ο Πόπερ υποστήριζε μια

*Ο κ. Σ. Φραγκόπουλος είναι μηχανικός, ομότιμος καθηγητής του ΤΕΙ Αθήνας

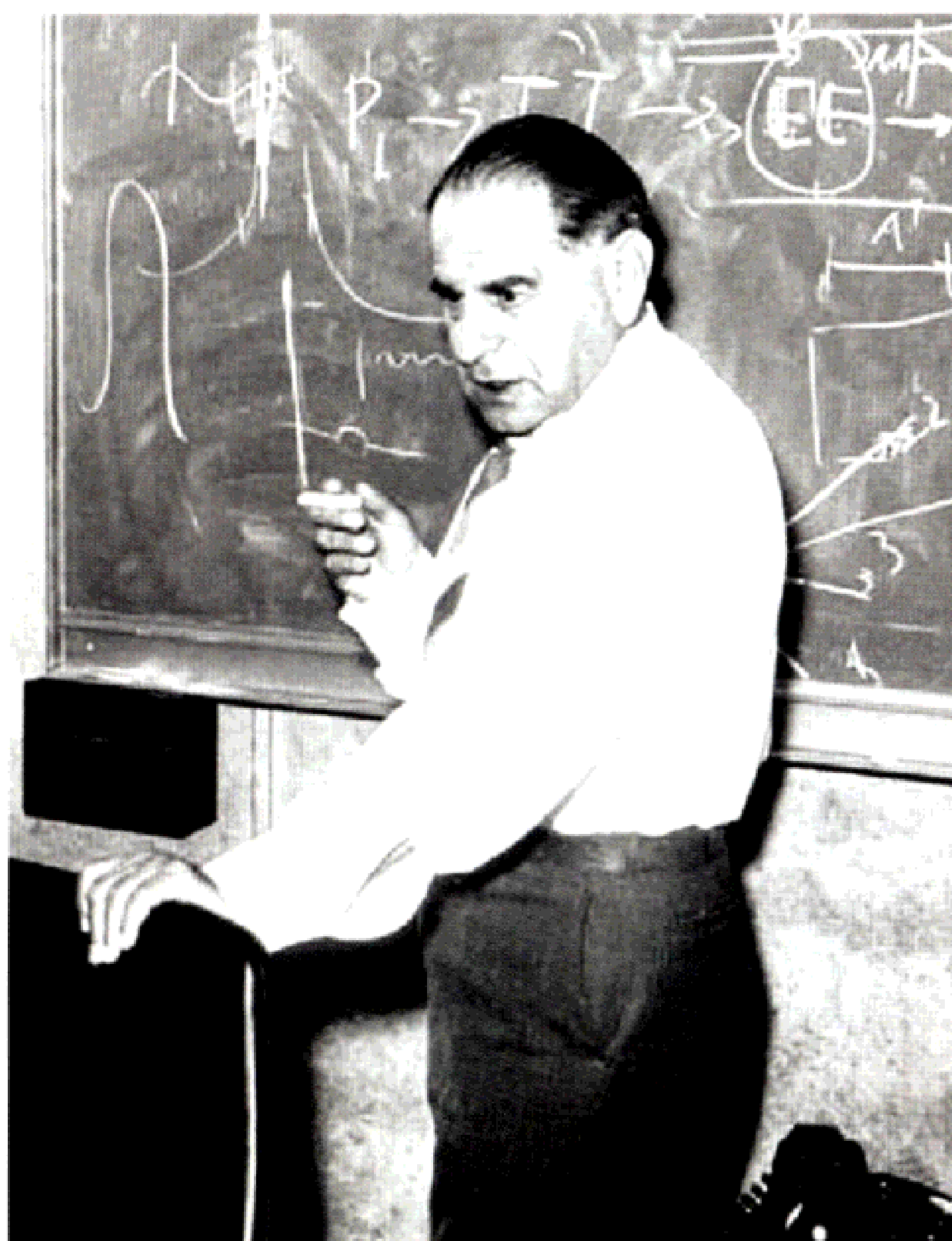
διαφορετική εκδοχή αυτού του επιστημονικού τομέα.

Το έτος 1937 διέφυγε ο φιλόσοφος από την **Αυστρία**, αρχικά στη **Νέα Ζηλανδία**, για να αποφύγει τις μεγάλες διώξεις που ετοίμαζε το ναζιστικό κόμμα στην ενοποιημένη πλέον Γερμανία-Αυστρία. Δεκαέξι από τους συγγενείς του που έμειναν στη Βιέννη, εξοντώθηκαν από τους Ναζί σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Από το 1946 μέχρι το θάνατό του ο Πόπερ ζούσε στην **Αγγλία**, όπου δίδασκει ως καθηγητής στο “London School of Economics and Political Sciences”. Σημειώνουμε εδώ ότι, ενώ πολλοί Γερμανοί και Αυστριακοί ερευνητές εγκατέλειψαν το χιτλερικό καθεστώς, επειδή είχαν εβραϊκή καταγωγή, ο Schroedinger και άλλοι, επίσης σημαντικοί ερευνητές, απέδρασαν λόγω της ουμανιστικής-αντιφασιστικής τοποθέτησής τους.

Ανοικτή και κλειστή κοινωνία

Ο Πόπερ εισήγαγε και καθιέρωσε τις έννοιες της ανοικτής και κλειστής κοινωνίας με το βιβλίο του “Η ανοικτή κοινωνία και οι εχθροί της”, το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1945 και επανεκδόθηκε συμπληρωμένο το 1952. Ως το αρχέτυπο της “**κλειστής κοινωνίας**”, κατά τον Πόπερ, ορίζεται **η κοινότητα του γένους ή της φυλής, στην οποία τα πάντα ρυθμίζονται από τη θρησκεία, τις μαγικοθρησκευτικές απαγορεύσεις και όπου η εξουσία και η γενικότερη κοινωνική ζωή λειτουργεί με τέτοιους όρους, ώστε δεν υπάρχει η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών από τα άτομα**. Η κοινότητα - κοινωνία δηλαδή, λειτουργεί σχεδόν σαν βιολογικός οργανισμός, στον οποίο τα άτομα παίζουν το ρόλο των σωματικών μελών, όπου τα πάντα παραμένουν ομοιόμορφα, σταθερά και αναλλοίωτα και όπου δεν υπάρχει ούτε ατομική ελευθερία, ούτε δημιουργικότητα, ούτε δυνατότητα εξέλιξης προς ανώτερες κοινωνικές μορφές.

Η “κλειστή” αυτή κοινωνία είναι από τη φύση

της συντηρητική - αντιδραστική και η άσκηση της εξουσίας σε αυτήν είναι προσανατολισμένη ακριβώς στην κατάπνιξη οποιασδήποτε διάθεσης για αλλαγή. Η “κλειστή κοινωνία” ανατράπηκε δύο φορές στην ιστορία: στην ελληνική κλασική Αρχαιότητα κατά τον 5^ο αιώνα π.Χ., στην πόλη-κράτος της Αθήνας και, στους νεότερους χρόνους, μετά την Αναγέννηση, με την ανάπτυξη των ελεύθερων κοινωνικών σχέσεων, του ανθρωπισμού και της δημοκρατίας. Και στις δύο αυτές ιστορικές περιόδους, σημαντικό ρόλο για την εμφάνιση της νέας “ανοικτής κοινωνίας” έπαιξε η ανάπτυξη του εμπορίου και της επικοινωνίας ανάμεσα στους λαούς, της τεχνολογίας και της επιστήμης, της κοσμικής (=μη θρησκευτικής) σκέψης και της πολιτικής.

Εξ αντιδιαστολής, ως “**ανοικτή**” νοείται **η κοινωνία, στο πλαίσιο της οποίας τα άτομα δικαιούνται και συχνά είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν προσωπικές αποφάσεις για όλα τα ζητήματα**. Η εμφάνιση της “ανοικτής κοινωνίας”, κατά τον Πόπερ, αποτελεί μια τεράστια επανάσταση στον τρόπο δόμησης της

κοινωνικής ζωής και δραστηριότητας, η οποία βέβαια συναντά την αντίδραση των “κλειστών κοινωνιών” που προϋπάρχουν και στηρίζονται από δύο κατηγορίες ανθρώπων, τους ανασφαλείς και τους ιδιοτελείς.

Έτσι η εμφάνιση της ανοιχτής κοινωνίας της κλασικής αρχαίας Αθήνας προκάλεσε την αντίδραση των κλειστών (ολιγαρχικών) κοινωνιών της ελληνικής Αρχαιότητας, επικεφαλής των οποίων τέθηκε η Σπάρτη. **Σύμφωνα με τον Πόπερ η πολιτική της Σπάρτης βασιζόταν στις ακόλουθες αρχές**, οι οποίες χαρακτηρίζουν και όλες τις κλειστές κοινωνίες μέχρι σήμερα:

1. Υπεράσπιση της εσωτερικής οργάνωσης της κοινωνίας και αποφυγή κάθε είδους εξωτερικών επιδράσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη χαλάρωση των αυστηρών μαγικοθρησκευτικών κοινοτικών ταμπού, με βάση τα οποία ήταν δομημένη.
2. Αντι-ανθρωπισμός (αντιουμανισμός), δηλαδή προστασία/διαφύλαξη της κοινότητας από κάθε είδους εξισωτικές, δημοκρατικές και άλλες ιδεολογίες ατομικής προόδου.
3. Αυτάρκεια του κράτους, δηλαδή ανεξαρτησία από το εμπόριο και τις ανταλλαγές.

4. Αντι-οικουμενισμός, δηλαδή διατήρηση της διαφοράς μεταξύ της “δικής μας” φυλής και όλων των υπολοίπων, καθώς και αποφυγή της επιμιξίας με τις υποταγμένες (εννοείται, κατώτερες!) φυλές.
5. Κυριαρχία και υποδούλωση γειτονικών κοινοτήτων, κρατών και λαών.
6. Αποφυγή υπερβολικής επέκτασης του κράτους, ώστε να μη χάνει τον ενιαίο χαρακτήρα του.

Οι προαναφερόμενες έξι αρχές, συμπληρώνει ο Πόπερ, στις οποίες βασιζόταν η πολιτική της αρχαίας Σπάρτης, είναι και οι **αρχές της πολιτικής των σύγχρονων “κλειστών” κοινωνιών του 20^{ου} αιώνα** - έχοντας υπόψη του κυρίως τις λεγόμενες, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980, “σοσιαλιστικές κοινωνίες”, του τέως σοβιετικού πολιτικού μπλοκ. Σήμερα γνωρίζουμε ότι, όποτε τα μετα-σπαρτιατικά κράτη, κυρίως οι αυτοκρατορίες (μακεδονική, ρωμαϊκή, βυζαντινή, οθωμανική κλπ) παρέβησαν αυτούς τους κανόνες σε σημαντικό βαθμό και δεν πρόλαβαν να αναπροσαρμοστούν έγκαιρα, υπέστησαν διαλυτικές εξελίξεις.

Αλλά και στη σημερινή εποχή, μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι η σοβιετική “κλειστή κοινωνία” απέτυχε τελικά, επειδή έγινε επεκτατική. Το σοβιετικό καθεστώς “επιθυμούσε” ή “αισθανόταν υποχρεωμένο” να επεκταθεί, αναιρώντας τις δυτικές “ανοιχτές κοινωνίες” που συνιστούσαν απειλή γι’ αυτό. Αυτή η αναγκαιότητα για επέκταση προέκυπτε, γιατί οι τεχνολογικές εξελίξεις (π.χ. τηλεπικοινωνίες) δεν επέτρεπαν πλέον την τήρηση των όρων για “αποφυγή εξωτερικών επιδράσεων” και για “αυτάρκεια του κράτους”.

Ο Πόπερ τοποθετεί τους Πλάτωνα (και λιγότερο τον Αριστοτέλη), Hegel και Marx, ως διανοούμενους που προώθησαν ολοκληρωτικά πολιτικά συστήματα, τις “κλειστές κοινωνίες” που προαναφέρθηκαν. Οι κοινωνίες, γράφει ο Πόπερ, αξιολογώντας όλους τους “σχεδιαστές”

κοινωνικών μοντέλων, δεν καταστρώνονται στο γραφείο αλλά δημιουργούνται στην πράξη. Εξελίσσονται δε, αν δεν τους επιβληθεί δια της βίας κάποιο μοντέλο, μέσα από διαρκείς, πλουραλιστικές διεργασίες, με βελτιώσεις και διορθώσεις σφαλμάτων.

Ειδικότερα για τον Πλάτωνα, γράφει ο Πόπερ, ότι με τα ύστερα έργα του, “Πολιτεία” και “Νόμοι”, επεξεργάζεται και προπαγανδίζει το θεμελιώδες μοντέλο του ολοκληρωτικού κράτους. Ο Πλάτων διαδίδει επίσης τη “θεωρία της παρακμής”, η οποία υιοθετήθηκε κατά καιρούς και μέχρι των ημερών μας από όλα τα αυταρχικά καθεστώτα, με αναφορές στο διάσημο εμπνευστή της. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, αρχικά λειτουργούσε μια καλή και αποδοτική κοινωνία των πρωτόγονων ανθρώπων με σταθερά ήθη και έθιμα, αλλά στην πορεία προέκυψε άνοιγμα προς νέα ήθη, μια φιλελευθεροποίηση και απελευθέρωση, η οποία οδήγησε στην παρακμή ή ό,τι αντιλαμβάνεται ο Πλάτων ως “παρακμή”!

Η απόρριψη της αττικής δημοκρατίας από τον Πλάτωνα, αλλά αργότερα και από τον Αριστοτέλη, και η προτίμησή του σε ένα αυταρχικό καθεστώς που θα στηρίζεται σε “βασιλιάδες-φιλοσόφους”, αναδεικνύουν τον εμπνευστή αυτών των ιδεών ως τον πρώτο συνειδητό υποστηρικτή και προπαγανδιστή δικτατορικών καθεστώτων. Έτσι, προδίδει ο Πλάτων το δάσκαλό του Σωκράτη, ο οποίος δεν θα γινόταν αποδεκτός στην πλατωνική “ιδανική πολιτεία”.

Για τον Hegel έχει ο Πόπερ μόνο χλευαστικά σχόλια και τον αποκαλεί πρωτίστως “απατεώνα” και κατά δεύτερο λόγο “απολογητή της κρατικής εξουσίας”. Η κατηγορία της απάτης κατά του Hegel στοιχειοθετείται, γράφει ο Πόπερ, με τις “διαλεκτικές μεθόδους” της εγελιανής φιλοσοφίας. Αυτές οι μέθοδοι έχουν διατυπωθεί, στο βαθμό που μπορούν να γίνουν κατανοητές, με σκοπό να αναιρέσουν τους κανόνες της λογικής και να αγιογραφήσουν την αυταρχική Πρωσία ως υλοποίηση της ελευθερίας. Ο

Hegel ήταν, κατά την αντίληψη του Πόπερ, ένας επίσημος “κρατικός φιλόσοφος”, ο οποίος επέλεγε να γράφει ορισμένα θέματά του επί τούτου ακατανόητα, ώστε να μην είναι δυνατή η άσκηση κριτικής από άλλους διανοούμενους.

Αυτές οι τεχνικές της επιτηδευμένης συγγραφής, ώστε να προκύπτουν κατά το δυνατόν δυσνόητα κείμενα, μια διαδεδομένη τεχνική σε κύκλους των φιλοσοφικών και φιλολογικών επιστημών, φαίνεται να εκνεύριζε τον Πόπερ. Δημοσίευσε μάλιστα και μια “συνταγή”, πώς να κολακέψει ένας συγγραφέας τους αναγνώστες του: “Γράφεις δυσνόητες, στομφώδεις εκφράσεις και σταδιακά προσθέτεις τετριμμένες, καθημερινές κουβέντες. Έτσι χαίρεται ο ανίδεος αναγνώστης που βρίσκει σε υψηλά κείμενα, ιδέες, τις οποίες έχει σκεφτεί και ο ίδιος...”. Στη δεκαετία του 1960 “μετέφρασε” ο Πόπερ κείμενα των γνωστών κοινωνιολόγων της εποχής Adorno και Habermas σε κατανοητά γερμανικά. Όπως έγραψαν σε κόσμιο ύφος σχολιαστές εκείνης της εποχής, τα κείμενα αυτά αποδείχθηκε ότι είχαν “μειωμένο πληροφοριακό περιεχόμενο” δηλαδή, σε απλή γλώσσα, δεν “έλεγαν” περίπου τίποτα.

Αν και για τον Μαρξ έχει ο Πόπερ πιο ήπια σχόλια και τον αναγνωρίζει ως σημαντικό οικονομολόγο και κοινωνιολόγο του 19^{ου} αιώνα, τον κατακρίνει για την υιοθέτηση των εγελιανών διαλεκτικών και ιστορικιστικών μεθόδων, οι οποίες οδηγούν σε ένα κατασκευάσμα “κλειστής κοινωνίας”. Θεωρεί ότι η μαρξιστική θεωρία για τον καπιταλισμό αποδείχθηκε λανθασμένη, σημειώνει όμως την οξυδέρκεια του Μαρξ να έχει προβλέψει και μη επαναστατικές διαδρομές για την επίτευξη του κομμουνιστικού οράματος. Επίσης, αναγνωρίζει στον Μαρξ ότι ασχολήθηκε με τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της εποχής του, όχι ως απόμακρος διανοούμενος, αλλά με προσωπική συμπάθεια για τη διαβίωση των εξαθλιωμένων ανθρώπων της εργασίας.

Ο Πόπερ υπήρξε επίσης ένας σημαντικός ερευνητής στον τομέα της Επιστημολογίας,

με σημαντική συμβολή στην αντίστοιχη μεθοδολογία, ιδιαίτερα στον τομέα των προβλημάτων λογικής της επιστήμης και της επιστημονικής ανακάλυψης. Καθιέρωσε την έννοια του “κριτικού ορθολογισμού” που είναι ο διαφωτισμός της εποχής μας. Θεωρεί βέβαια ότι η ορθολογική τοποθέτηση δεν αποδεικνύεται ορθολογικά ως σωστή, αλλά στηρίζεται στη ανορθολογική πίστη της λογικής. Όλα αυτά που κάνουν τη ζωή ευχάριστη έχουν σχέση με συναισθήματα, παρ’ όλα αυτά δεν θα έπρεπε σε καμιά περίπτωση να απουσιάζει ο ορθολογισμός από την καθημερινή ζωή μας.

Οι σημαντικότερες εργασίες του Πόπερ στην επιστημολογία αφορούν τη μεθοδολογία συναγωγής επιστημονικών συμπερασμάτων. Η εμπειρική θεωρία της επιστήμης στηρίζεται στην άποψη ότι οι μεταφυσικοί ισχυρισμοί είναι άνευ νοήματος, γιατί δεν επιδέχονται ούτε επαλήθευση ούτε διάψευση. Συνεπώς, πρέπει να είμαστε σε θέση να αποδείξουμε την αλήθεια των επιστημονικών διαπιστώσεων με βάση εμπειρικές παρατηρήσεις, εκτός αν πρόκειται για αποκλειστικά λογικές ή μαθηματικές αλήθειες.

Σ’ αυτήν ακριβώς την αρχή της επαληθευσιμότητας άσκησε κριτική ο Πόπερ και διατύπωσε στη θέση της την αρχή της διαψευσιμότητας: με την παρατήρηση και την αέναη επαλήθευση μιας διαπίστωσης που επιβεβαιώνει ότι, π.χ. όλοι οι κόρακες είναι μαύροι, δεν αυξάνεται η γνώση, αφού τίποτα δεν αποκλείει να παρουσιαστεί μελλοντικά ένας άσπρος κόρακας. Από μεμονωμένες παρατηρήσεις δεν είναι δυνατόν να προκύψει με γενίκευση (επαγωγικά) ένα βέβαιο συμπέρασμα. Επίσης δεν είναι δυνατόν να υποστηριχτεί μια θεωρία σε πιθανολογική βάση, π.χ. ότι όλοι οι κόρακες είναι με πιθανότητα x% μαύροι.

Κατά τον Πόπερ, κριτήριο για το βαθμό επιστημονικότητας μιας θεωρίας είναι η δυνατότητά της να διαψευστεί. Η επιστημονική πρόοδος στηρίζεται στη διάψευση κάποιων

θεωριών. Σε μια εξελικτική διεργασία επιλογής επικρατούν εκείνες οι θεωρίες, οι οποίες δεν έχουν διαψευστεί και είναι εγγύτερα στην αλήθεια. **Απόλυτη βεβαιότητα για τη γνώση δεν υπάρχει και κάθε γνώση είναι προσωρινή, αλλιώς πρόκειται για πίστη.** Κάθε επιστημονική θεωρία πρέπει να επαναδιατυπωθεί, μέχρι να είναι συμβατή με την αρχή της διαψευσιμότητας. Παρά τη λογική της δύναμη, η θεωρία του Πόπερ δεν φαίνεται να συμπίπτει με αυτό που έχουν την εντύπωση ότι κάνουν οι ίδιοι οι επιστήμονες, τουλάχιστον οι ασχολούμενοι με τις φυσικές επιστήμες. Οι ίδιοι θεωρούν ότι μια θεωρία τους “ισχύει” και “επαληθεύεται”, έστω και μέχρις αποδείξεως του εναντίον. Και τελικά, αντιμετωπίζεται το ζήτημα σε ωφελιμιστική βάση, εφόσον η επιστήμη, έστω και χωρίς επιστημολογική τεκμηρίωση, οδηγεί σε βελτιώσεις (υγεία, μεταφορές, επικοινωνίες κ.ά.), οπότε γίνεται αποδεκτή ως ορθή, αφενός επειδή προέρχεται από επιστήμονες που έχουν τίτλους σπουδών και δουλεύουν μέσα σε πανεπιστημιακά εργαστήρια και ερευνητικά κέντρα, άρα εγγυώνται μια «ποιότητα», και αφετέρου επειδή αξιοποιούνται τα αποτελέσματα αυτών των εργασιών από όλους, χωρίς επιστημολογικούς προβληματισμούς.

Αυτή η αντίληψη δεν διαφέρει φυσικά από εκείνη που προβάλλει κάθε θρησκευτικό ιερατείο για το ρόλο του και κάθε ομάδα αστρολόγων για τις προβλέψεις του μέλλοντος - μόνο που, βέβαια, με τη θρησκεία, τη χειρομαντεία, τη ναστρολογία κ.ο.κ. δεν βελτιώθηκε τίποτα στη ζωή των ανθρώπων: κανένας δεν αποκατέστησε την υγεία του, κανένα μακρινό ταξίδι δεν διευκολύνθηκε, καμιά επικοινωνία εξ αποστάσεως δε δημιουργήθηκε. Η επιστημολογία (και όχι η επιστήμη) είναι, όμως, ουδέτερη και διατείνεται ότι τίποτα δε μας βεβαιώνει ότι μελλοντικά δε θα ανατραπούν οι μέχρι σήμερα συσσωρευμένες γνώσεις, π.χ. να εμφανιστεί ένας άσπρος κόρακας, ή δε θα επαληθευτούν οι υποσχέσεις των θρησκευτικών

ιερατείων ή οι προβλέψεις του μέλλοντος από τους χειρομάντες και αστρολόγους.

Ο Πόπερ δεν κάνει διάκριση στις αναλύσεις του μεταξύ φύσης και κοινωνίας και κατανοεί τις κοινωνικές διαδικασίες όπως τις φυσικές. Θεωρεί ότι δεν υπάρχει, ούτε στη φύση ούτε στην κοινωνία κάποιος μοιραίος ντετερμινισμός και υποστηρίζει ότι η γνώση υπάρχει μόνο στη μορφή της υπόθεσης, της εικασίας, οπότε ο άνθρωπος δεν μπορεί να ανακαλύψει τους νόμους της κοινωνικής εξέλιξης. Με βάση αυτή την ιδέα, η οποία ενισχύθηκε στην αντίληψη του Πόπερ από τα πορίσματα της Κβαντομηχανικής, κάθε θεωρία που διατείνεται ότι μπορεί να αποκαλύψει τις νομοτέλειες που διέπουν την ανάπτυξη της κοινωνίας, είναι “προφητισμός”, μια θρησκευτική απόπειρα για πρόβλεψη του μέλλοντος. Αυτές οι προβλέψεις γίνονται κατά προτίμηση με τρόπο που να ικανοποιούν τις κοινωνικοψυχολογικές ανάγκες του σήμερα. Πρόκειται δηλαδή για μια ανορθολογική προσπάθεια, ένα βλαβερό όνειρο που αποπροσανατολίζει από τα τρέχοντα προβλήματα και μεταφέρει τη λύση τους στο εγγύς ή στο απώτερο μέλλον - ο επουράνιος παράδεισος των θρησκειών σε “επίγεια” εκδοχή. Έτσι, ο μαρξισμός, ως “προφήτης” μιας αταξικής, δίκαιης κοινωνίας, ταυτίζεται με τη μεταφυσική μοιρολατρεία.

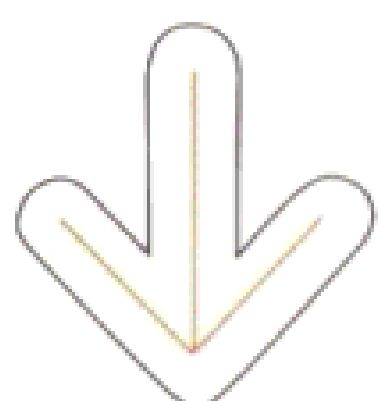
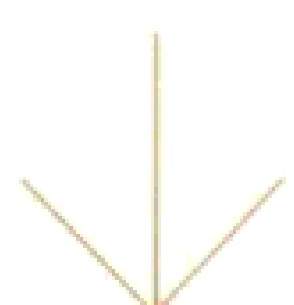
Οι επιστημολογικές απόψεις του Πόπερ βρέθηκαν αντιμέτωπες, από διαφορετική οπτική γωνία, με τις σχετικιστικές θέσεις των Thomas Kuhn και Paul Feyerabend. Ο τελευταίος αμφέβαλε μάλιστα για τη σημασία της φιλοσοφίας της επιστήμης -και την ενδεχόμενη συνεισφορά της- στην κατανόηση της επιστημονικής μεθόδου. Ο Imre Lakatos-Lipschitz διατύπωσε μια ανανεωμένη αντίληψη για της θεωρία της διαψευσιμότητας του Πόπερ, λαμβάνοντας υπόψη την κριτική του Kuhn.

Ο Πόπερ δεν ήθελε να θεωρείται φιλόσοφος, γιατί πίστευε ότι με πρόσχημα τη φιλοσοφία έγιναν τόσες παραπλανήσεις, ώστε θα έπρεπε να ντρέπεται κανείς... Ο ίδιος ήταν ένας «δύσκολος» άνθρωπος και, όπως λένε οι παλιοί συνεργάτες του, στις συζητήσεις ήταν ένας σφοδρός αντίπαλος. Αν και πεπεισμένος για την αξία του ορθολογισμού και της ανεκτικότητας, ήταν συχνά εκ προοιμίου βέβαιος ότι τα επιχειρήματά του ήταν τέτοια, ώστε ο συνομιλητής έπρεπε υποχρεωτικά να τα δεχθεί. Όταν συζητητές του ακόμη και μαθητές του εξέφραζαν διαφορετική άποψη, ο Πόπερ οργιζόταν αλλά μετά ζητούσε συγνώμη γι' αυτές τις εξάρσεις του - σοβαρά ελαττώματα στο χαρακτήρα μεγάλων διανοητών... ☑

Τα “Τεχνολογικά Χρονικά”
εύχονται
στους αναγνώστες τους

Καλό Καλοκαίρι!

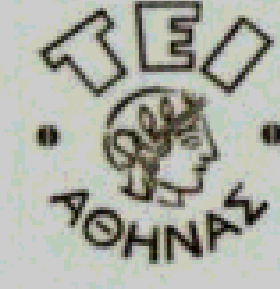
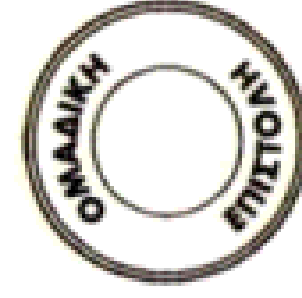
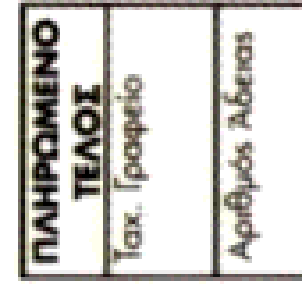
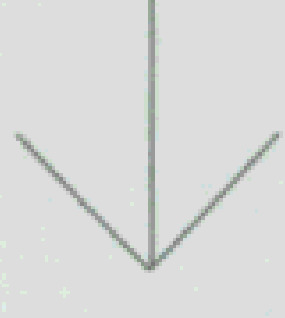
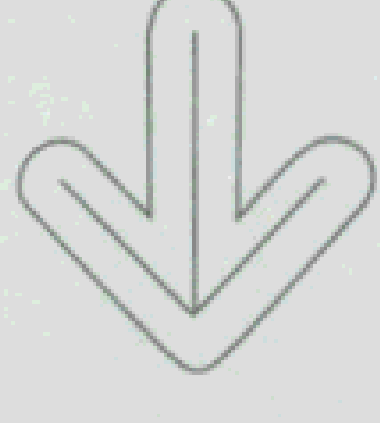

Δημοσίευση άρθρων

Γίνονται δεκτά άρθρα που πραγματεύονται **επίκαιρα ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης ή και θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος**. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word, ενώ οι φωτογραφίες που τα συνοδεύουν πρέπει να είναι σε ηλεκτρονική μορφή σε υψηλή ανάλυση. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα, τα οποία μπορεί να είναι πρωτότυπα ή αναδημοσιεύσεις, δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

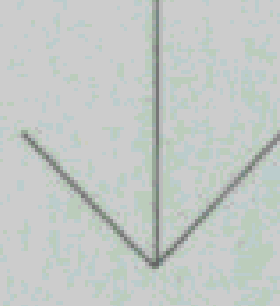
Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Συντακτική Επιτροπή. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Ι. Αναστασάκου, τηλ.: 210 5385174, Fax: 210 5385852, e-mail: eee@teiath.gr

Αγ. Σπυριδωνος, 122 10 Αιγάλεω
Τηλ.: 210 538 5100, fax: 210 591 1590
e-mail: info@teiath.gr, webmaster@teiath.gr

ISSN 1791-7247

www.teiath.gr